עין משפט נר מצוה

ל א מיי' פ"ד מהלכות מעה"ק הלכה י:
לא ב מיי' פ"ב מהל' גירושין הלכה כ [ופ"י הל' יט כן טוש"ע אה"ע סימן קלד סעיף א [וברב אלפס גיטין פ"ד דף קס. פ"ש]:
א ג מיי' פי"ב מהל' מלוה ולוה הלכה ח טוש"ע ח"מ סימן קט סעיף א [וברב אלפס כתובות פי"א דף קכג.]:
ב ד ה מיי' פ"ד מהל' ערכין הלכה כו:
ג ו מיי' פי"ב מהלכות מלוה ולוה הלכה ח טוש"ע ח"מ סימן קט סעיף א:

מוסף רש"י

ששים יום. מוספים ימי הכרוז (כתובות ק:).

שיטה מקובצת

א] עולא. ב"א לא חלקו בין חטאת לעולה שהחטאת צריכה דעת ועולה אינה צריכה דעת אלא בשעת הפרשה אבל בשעת כפרה כו': ב] הפרשה ולאמוראי נמי: ג] צריכא דעשויה אות א' נמחק: ד] שום היתומים. גליון תימה למה נקט יתומים וכו' ועוד קשה דבגמרא מקשינן ממתני' לרב אסי דקאמר אין נזקקין לנכסי יתומים קטנים ומנ"ל דבקטנים איירי דלמא מתני' איירי ביתומים גדולים וי"ל דאי לא איירי אלא בגדולים הוה ליה למימר שום הדיוט ותנא במתני' שום היתומים קטנים וסד"א להוו כהקדש דבכמה דברים אנו מדמין יתומים להקדש קמ"ל דלא. הרא"ש ז"ל: ה] הבית בצפרא מאי דאמר לפועלים באורתא הס"ד: ו] וא"ת מנ"ל להאי מתרץ דפליג שמואל אדעולא: ז] וי"ל דלישנא דשמואל משמע דמיירי בשעת הפרשה דמייתי קרא דמתני' דמשמע: ח] עולות ממשכנין אותן הם כופין אותו ותיבת אין נמחק: ט] הפרשה דאי בשעת כפרה מה שייך לפטותו כיון דאפריש הקרבן פשיטא דיקריב בעל כרחו הס"ד: י] צריכה דעת בשעת: יא] חטאו. גליון הלכך אם הפריש ראובן עולה או שלמים שיתכפר בהם שמעון בלא דעת שמעון אינן קדושים ואין מועלין בעולה ואם נתרצה שמעון בשעת הפרשה מקריבה ראובן בלא דעת שמעון [אבל אם בשעת הפרשה לא נתרצה] ובשעת כפרה נתרצה שמעון יצא בה ידי חובה אבל אין בה מעילה עד שיתרצה שמעון משום דזימנין דלא ניחא ליה לאיניש דליכפר במידי דלאו דיליה אבל חטאת ואשם וכו'. הרא"ש ז"ל: יב] להתוודות וטעונין סמיכה בעינן דעת: יג] הפרשה וקדושים הם: יד] תיבת פסק נמחק: טו] ניהלי אלא בערב דאל"כ למה ליה להמתין עד הערב ולישוליה להו מה ראו הלא כל היום: טז] בתוספות האריכו הרבה.

לדעת יצא שלא לדעת לא יצא עולתו ושלמיו של פלוני עלי בין לדעת בין שלא לדעת יצא אמר לך שמואל [א]כי תניא ההיא בשעת כפרה דאירצי בשעת הפרשה כי קאמינא אנא בשעת הפרשה ופליגא דעולא דאמר א] עולא לא חילקו בין חטאת לעולה אלא שחטאת צריכה דעת בשעת הפרשה ועולה אין צריכה דעת בשעת הפרשה אבל בשעת כפרה אידי ואידי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא מיתיבי חטאתו ואשמו עולתו ושלמיו של פלוני עלי לדעת יצא שלא לדעת לא יצא שמואל מוקי לה בשעת הפרשה עולא מוקי לה בשעת כפרה אמר רב פפא מתנייתא אהדדי לא קשיין הא בשעת כפרה הא בשעת הפרשה (א) ב] ואמוראי נמי לא קשיא שמואל מוקי קמייתא בשעת כפרה בתרייתא בשעת הפרשה עולא מוקי איפכא אמוראי ודאי פליגי פשיטא מהו דתימא מאי בשעת הפרשה דקאמר שמואל אף בשעת הפרשה ואע"ג דהך קמייתא תיובתיה קמ"ל: וכן בגיטי נשים כופין וכו': [ב]אמר רב ששת [ג]האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא פשיטא לא ג] צריכא דעשאוה ואירצי מהו דתימא בטולי בטליה קמ"ל דא"כ ליתני עד שיתן מאי עד שיאמר עד דמבטל ליה למודעיה:

הדרן עלך האומר משקלי

ד] [ד]**שום** [ה]היתומים שלשים יום ושום [ו]ההקדש [ז]ששים יום ומכריזין בבקר ובערב:

גמ' מאי שנא בבקר ובערב אמר רב יהודה אמר רב [ח]בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים בשעת הוצאת פועלים דאיכא דניחא למיזבן אמר להו לפועלים איזילו סיירו לה ניהלי בשעת הכנסת פועלים דנידכר דאמר להו ניזיל נישיילינהו תניא נמי הכי [ט]שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין [י]בבקר ובערב בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים אומר שדה פלוני בסימניה ובמצריה כך היא יפה וכך היא שומא כל הרוצה ליקח יבא ויקח על מנת ליתן לאשה בכתובתה ולבעל חוב בחובו למה לי למימר על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו דאיכא דניחא ליה בבעל חוב דמיקל בזוזי ואיכא דניחא ליה באשה דשקלה על יד על יד

תנו

אמר לך שמואל כי תניא ההיא בשעת כפרה. (וברייתא מיירי בשעת הפרשה) ו] וא"ת אמאי פליג אדעולא לוקמא למילתיה דשמואל בשעת כפרה וברייתא' מיירי בשעת הפרשה ולא פליג אדעולא וי"ל ז] דסבירא ליה דשמואל מיירי בשעת הפרשה דקאי אמתני' דמשמע דמיירי בשעת הפרשה מדקאמר חייבי עולות ח] אין ממשכנין אותן שזהו בשעת הפרשה ט]: **מאי** בשעת הפרשה דקאמר שמואל אף בשעת הפרשה. וא"ת מ"מ הא פליג דלשמואל צריכה דעת אף בשעת הפרשה וכ"ש בשעת כפרה ולעולא צריכה י] בשעת כפרה דווקא ולא בשעת הפרשה וי"ל דמ"מ דבכה"ג דפליגי השתא לא הוו פליגי ס]ונראה לר"י טעמא דשמואל ועולא דהא דאמר שמואל עולה ושלמים צריכין דעת בשעת הפרשה משום דלא ניחא ליה לאיניש להתכפר במילתא דלא דידיה אבל בשעת כפרה אינו צריך דמשום סמיכה אין צריך לדעתו כיון דאינם באים לכפר על יא] חטאו אבל חטאת ואשם שהם באים על חטא וצריכין להתוודות יב] ו)[בשעת] סמיכה בעינן ו)[דעת] בשעת כפרה ועולא סבירא ליה דאפילו בעולה ושלמים רוצה לקיים מצות סמיכה הלכך בעינן דעתו בשעת כפרה אבל בשעת הפרשה לא בעינן דעת אלא בחטאת משום דלא ניחא ליה לאינש לכפרה במילתא דלאו דידיה אבל עולה ושלמים דלא לכפרה קאתי כולי האי אינו צריך דעת בשעת הפרשה יג]:

האי מאן דמסר מודעא אגיטא מודעיה מודעא. יד] (פסק) לפיכך נהגו העולם לבטל כל מודעי ומודעי ו) דאתו מגו מודעי בשעת כתיבת הגט ובשעת הנתינה דחיישינן שמא בטל אותו:

הדרן עלך האומר משקלי

שום היתומים ל' יום. וא"ת אמאי נקט יתומים אפי' כ"ע נמי אם באו בית דין לירד בנכסיהן כדי לפרוע לאשה כתובתה או חובו לב"ח צריך שומת ב"ד ל' יום כדאיתא בפ' המפקיד (ב"מ לה:) מאימת אכיל פירי מכי שלמי יומי אכרזתא אלמא לכל אדם שבא לירד לנכסיהן צריכי שומת ב"ד א"כ אמאי נקט יתומים וי"ל דתנא יתומים לרבותא דמהו דתימא דליהוי יתומים כהקדש ולבעי שומת בית דין ס' יום קמ"ל דשוין לכל אדם:

בשעת הוצאת פועלים ובשעת הכנסת פועלים. פירוש בשעת הוצאת פועלים ממלאכתן ובשעת הכנסתן למלאכה ואין ו) זו סדר המשנה דנקט בבקר ובערב ורב יהודה מפרש ערב תחילה ואחר כך בקר וי"ל משום דכן הסדר לפי שאינו רוצה לבטל ממלאכתו לפיכך אין דרך למימר להו סיירוה טו] ניהלי דאם לא כן למה להמתין עד הערב ו)ונשאליה להו מה לאו הא כל היום יש לו רשות לשוליה לפיכך הוצרכו לרב יהודה לפרש כן שבשעת יציאה ממלאכתן אמר להו סיירוה ניהלי שאז אין מבטלין ממלאכתם ולמחרת כשנזכר מה דאמר להו לאורתא אזיל לשאול ומש"ה אין לפרש איפכא בשעת הוצאת הפועלים מביתם ונכנסין במלאכתן ובשעת הכנסתן בביתם ויוצאין ממלאכתן לפי דאין דרך לעשות כן כדפירשנו ועוד דאין לייסב לשון הספר על זה ובתוספות טז] האריכו הרבה בזה והביאו ההיא דריש (ב"מ פג. ושם:) השוכר את הפועלים ו)רב אסי אמר פועל בכניסתו משלו ויציאתו משל בעל הבית: **כך** היא יפה. להוצאת תבואה ופירות כך וכך היא שומא בכך וכך דמים ואם המלוה רוצה לעכב בכך ששמו ב"ד אין צריך להכריז אלא אוקימנא ליה ביד המלוה מיד:

לדעת. שהודיע את המתכפר: **כי תניא ההיא.** דלא בעינן דעת בעלים בשעת הקרבה תניא דהא הודיעו בשעת הפרשה ואילו שנתרצה בדבר: **וכי קאמינא.** דצריך דעת בשעת הפרשה: והא דשמואל דבעי דעת בהפרשה ולא בכפרה: **פליגא דעולא.** דאיהו אמר איפכא: **שלא לדעת לא יצא.** אלמא בכולהו בעינן דעת וקשיא לתרוייהו: **מתנייתא אהדדי לא קשיין.** הא דקתני לעיל עולתו ושלמיו של פלוני עלי בין לדעת בין שלא לדעת יצא והך בתרייתא דקתני בכולהו שלא לדעת לא יצא לא קשיין אהדדי חדא בשעת כפרה וחדא בהפרשה לעולא כדאית ליה ולשמואל כדאית ליה: **אף בשעת הפרשה.** דבין בהפרשה בין בכפרה בעי דעת. ואע"ג דהויא הך קמייתא תיובתיה דקתני דעולה לא בעיא דעת דהאי שינויא דשני הש"ס לעיל אמר לך שמואל כי תניא ההיא בשעת כפרה כו' לאו מילתא היא קמ"ל רב פפא דקאמר לאמוראי נמי לא קשיין שמואל מוקי קמייתא בשעת כפרה מכלל דשמואל בכפרה לא בעי דעת ושינויא דשנין לעיל שינויא הוא: **דעשאוה.** אחרי כן: **ואירצי.** לתת הגט והמודעא לא ביטל: **מהו דתימא.** מסתמא בטלה למודעא קמ"ל רב ששת דלא וממתניתין יליף טעמא דא"כ ליתני כופין אותו עד שיתן:

הדרן עלך האומר משקלי

שום היתומים. ב"ד היורדים לנכסי יתומים למוכרן להגבות לבעל חוב שמין את הקרקע ומכריזין ל' יום כל הרוצה ליקח יבא ויקח: **ושום ההקדש.** גזבר המוכר קרקע של הקדש: **גמ' סיירוה ניהלי.** ראו אם יפה היא: **דנידכר.** בעל הבית ה] באורתא מאי דאמר לפועלים בצפרא: **ונישיילינהו.** אם יפה היא: **כך היא יפה.** כך וכך היא עושה תבואה: **כך היא שומא.** בכך וכך שמאוה ב"ד: **ויקח ע"מ.** שיפרע לאשה או לבעל חוב: **למה לי.** לאכרוזי על מנת ליתן כו': **על יד על יד.** פורתא פורתא ואיכא לוקח דניחא ליה לפרוע לבעל חוב דמיקל בזוזי שנוטל זוזים שבורים ומקריס שאין לכך סותרים מקפידין בכך:

להא

מסורת הש"ס

א) [כ"ב מח.], ב) [כתובות ק:], ג) [עיין תוספות לקמן כד. ד"ה אין להקדש וכו'], ד) [תוספתא רפ"ד], ה) [גי' צ"ק וטעמא דשמואל ועולא נראה לר"י], ו) צ"ק, ז) [ומודעא צ"ק], ח) [אפ"ג דאין צ"ק], ט) עיין צ"ק, י) [נכרים צ"ק], כ) [צ"ל ריש לקיש אמר].

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואמוראי נמי לא קשיא נ"ב ר"ל הברייתא אליבא דאמוראים:

רבינו גרשום

ניחא ליה לאיניש כו' הלכך בעינן לדעתו: [לדעת יצא. אם הקריבה לדעתו של מתחייב יצא המתחייב]: אמר לך שמואל כי תניא ההיא. דעולה בין לדעת ובין שלא לדעת יצא: בשעת כפרה. אינה צריכה דעת הואיל ואירצי בשעת הפרשה שהיה לדעתו ודאי עדיין ניחא ליה באותו (דעת) [עולה]: [וכי אמינא אנא עולה צריך דעת בשעת הפרשה: אידי ואידי אחד חטאת ואחד עולה: שמואל מוקי לה בשעת הפרשה. דלא חלקו ועולא [מוקי להן] בשעת כפרה: מתנייתא אהדדי לא קשיא. קמייתא דתני דבין [לדעת ובין] שלא לדעת יצא בשעת הפרשה. אמוראי ודאי פליגי עולא ושמואל]: אף בשעת הפרשה כלומר דבשעת כפרה נמי והיינו דעולא: ואע"ג דהויא הך קמייתא תיובתיה הא דאמרה דבין לדעת ובין שלא לדעת יצא דאוקימנא בשעת כפרה: קמ"ל. דבשעת הפרשה נמי קאמר. [וודאי] פליגי: האי מאן דמסר מודעא אגיטא. שהיו אונסין אותו לתת גט ואמר לעדים הוו עדים שאנוס אני: מודעיה מודעה. ולא הוי גיטא: לא צריכא דעשויה אחרי המודעה ואירצי ושתק ונתן בשתיקה: מהו דתימא. מדנתן בטולי בטליה למודעיה: קמ"ל. דלא: דא"כ. דבהכי סגיא בנתינת סתם ליתני כופין אותו עד שיתן מאי עד שיאמר קמ"ל דבטיל למודעיה ויאמר רוצה אני: הדרן עלך האומר משקלי:

שום היתומים שלשים יום. כשנצרכין ב"ד למכור מנכסי יתומים או לפרנסה או (לכסות) [לכתובה] או לשום דבר צריך לשומן ולהכריז (כל) שלשים יום [בבקר ובערב] כדמפרש בגמרא אומר שדה פלונית בסימניה ובמצריה כך היא יפה וכך היא שומא כדי שישמעו בנ"א ויבואו ליקח ויוסיף כל אחד על חברו ליתן: ושום ההקדש [ששים יום]. כשרוצין לפדות שדה הקדש: בשעת הוצאת פועלין. לערב כשיוצאין הפועלין ממלאכתן מכריזין כדי שישמע בעה"ב ואומר להו [לפועלין] זילו סיירוה ניהלי: ובשעת הכנסת הפועלים. בבקר נמי מכריזין כי היכי דמוכר בעה"ב מה שאמר לפועלים אמש (ליזיל) דלישיילינהו אם ראוה כמה היא יפה: [שדה פלונית כך היא יפה וכך כורין היא עושה וכך היא שומא. כלומר בכך וכך ממון שמוה ב"ד]: דאיכא דניחא ליה. לקנות כדי למיהב [דמיה] לבעל חוב דמיקל בזוזי שמי שפורע [לב"ח] אין מניחין לו כל כך לבדוק אוזי דאמרי ליה ממאר רשותיך פארי איפרע: ואיכא דניחא ליה ללוקח למיהב דמיה לאשה משום דשקלה על יד על יד כשהיא צריכה להוציא ולא בבת אחת: